

Makale Türü/Article Type: Derleme/Review
Doi: 10.36442/AMADER.2026.122

**POPÜLER KÜLTÜR ARACILIĞIYLA NESİLLER ARASI SÜRDÜRÜLEN BAĞ
“ARANJMAN MÜZİK”
Dr. Adayı Aynur TEKKE¹**

Received/Makale Geliş: 06.09.2025

Published/Yayınlanma: 12.01.2026

Atıf/Citation: Tekke, A. (2026). Popüler Kültür Aracılığıyla Nesiller Arası Sürdürülen Bağ “Aranjman Müzik”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 23, 2026, ss.54-67. Doi: 10.36442/AMADER.2026.122

Öz

Edward Said’e göre müzik, toplumsal değişkenlerin bir parçası olarak toplumsallaşmanın aracı niteliği taşır. Kültürün önemli bir göstergesi olan müzik, yapısı, dinamikleri ve kültüre etkileri bakımından kültür incelemelerinde merkezi bir rol üstlenir. Küreselleşme ile birlikte müziğin üretim, tüketim ve paylaşım süreçleri dönüşmüş; bu durum popüler kültür, kültür endüstrisi ve kültürün metalaştırılması kavramlarıyla da açıklanabilir. Bu bağlamda çalışma, popüler müziğin önemli bir göstergesi olan “aranjman müzik”e odaklanmaktadır. Cover/aranjman müzik, geçmişin duygularını yeniden canlandırarak geçmişle bugün arasında bağ kurar, kültürel etkileşimi sürdürür. Dünya ve Türkiye’de aranjman müziğin tarihçesi incelenmiş, kültür ve toplumla etkileşim içindeki rolü analiz edilmiştir. Sonuç olarak, aranjman müzik tarihsel süreçlerde değişime uğrasa da bireyler, toplumlar ve nesiller arası kültürel aktarımda sabit bir etkileşim aracı olmaya devam ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cover/Aranjman Müzik, Kültür, Müzik, Popüler Kültür, Popüler Müzik.

“The Intergenerational Bond Sustained Through Popular Culture”: “Arrangement Music”

PhD Candidate Aynur TEKKE²

Abstract

According to Edward Said, music is a vehicle for socialization and is part of social variables. As an important cultural indicator, music plays a central role in cultural studies due to its structure, dynamics, and effects. Globalization has transformed the processes of music production, consumption, and sharing. In this context, the study focuses on “arranged music”, which is an important indicator of popular music. Cover/arranged music revives the emotions of the past, establishing a connection between the past and the present and continuing cultural interactionis context, the study focuses on “arranged music”, which is an important indicator of popular music. Cover/arranged music revives the emotions of lyzed. In conclusion, it has been determined that, despite changes throughout history, arrangement music continues to be a constant means of cultural interaction and transmission between individuals, societies, and generations.

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye, aynurtekke61@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5280-3169

² Kırıkkale University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology, Kırıkkale, Türkiye, aynurtekke61@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5280-3169

Keywords: Cover/Arrangement Music, Culture, Music, Popular Culture, Popular Music

GİRİŞ

Farklı anlamlara sahip olan kültür, kendi nitelikleri içinde dinamik bir süreç olarak varlık göstermekte, yaşam içinde oluşturduğu pratiklerin değişim, dönüşüm ve yenileşme süreçlerine açık olmasını sağlayabilmektedir. Dolayısıyla kültürü sabit kalan bir nokta ya da sabit değişkenlerin bir araya gelmesi olarak ifade etmek mümkün değildir. Kültürel kabullerin, değerlerin, formların farkı anlamlar kazanması, yeni niteliklere sahip olması ve yaşam içinde bu şekilde görünür hale gelmesi, yeni yaşam pratikleri olarak ortaya çıkması da bireysel ve toplumsal katkıların bir sonucudur (Bostancı, 2014, ss. 130-131).

Bu çalışma, müzik ve kültür arasındaki etkileşimi aranjman müzik örneği üzerinden tartışmakta ve bu bağlamda Türkiye’de aranjman müziğin toplumsal ve kültürel anlamlarını irdelemektedir. Çalışmanın problem cümlesi “Aranjman müzik, Türkiye’de kültürel kimliklerin, toplumsal etkileşim biçimlerinin ve popüler kültür dinamiklerinin oluşumunda nasıl bir rol oynamaktadır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu çerçevede alt problemler şunlardır:

1. Aranjman müzik, Türkiye’de kültürel dönüşümün bir göstergesi olarak nasıl bir işlev üstlenmiştir?
2. Popüler kültür, müziğin toplumsal kimlik ve aidiyet süreçlerini nasıl etkilemiştir?
3. Küresel ve yerel unsurların etkileşimi aranjman müzikte nasıl görünür hâle gelmiştir?

Çalışmada Adorno’nun müzik sosyolojisi yaklaşımı temel alınmıştır. Adorno, müzik; birey, toplum ve evrensel olgularla bağlantılıdır; anlam süreçleri dünyada sosyal gerçeklik içinde görünür hâle gelir (Adorno, 1978). Birey ve toplumsal yaşam arasında kurulan etkileşimin müzikteki yansıması, farklı biçimlerde olsa da benzer rolleri üstlenmektedir. Küreselleşme etkisiyle popüler kültür geleneksel ile yeniyi ortak paydada buluşturur (Cereci, 2015). Bu bağlamda popüler müzik, dinleme alışkanlıklarını, melodileri ve kitlesel müzik modellerini değiştirerek toplumsal etkileşimin görünür bir alanına dönüşmektedir.

Çalışma, nitel derleme yöntemiyle tasarlanmış olup doküman analiziyle desteklenmiştir. Literatürdeki akademik makaleler, kitaplar, lisansüstü tezler ve Türkiye’deki popüler müzik çalışmaları içerik çözümlemesiyle incelenmiş, veriler tematik olarak kültürel, toplumsal ve estetik bağlamda analiz edilmiştir. çalışma sadece Türkiye örnekleriyle sınırlıdır.

20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında müzik sektöründe aranjman yapan sanatçılar eleştirilse de bu sanatçılar özgün yorumlar sunan meşru sanatçılar olarak değerlendirilmektedir (Cusic, 2005, s. 171). Literatürde yer alan çalışmalar üzerinden Türkiye’deki popüler müzik ve aranjman uygulamalarının kültürel etkileri detaylı bir şekilde incelenmiştir (Bkz. Bates, 2017; İstanbul Recording Studies, 2020). Ancak aranjman müziğin toplumsal etkileşim ve kimlik inşasındaki rolünü derinlemesine ele alan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, ilgili boşluğu doldurma amacıyla aranjman müziğin toplumsal ve kültürel bağlamlarda nasıl anlam kazandığını ortaya koymaktadır.

MÜZİĞİN KÜLTÜRLE OLAN ETKİLEŞİMİ

İnsan elinin değdiği her şey ve bir insan yapısı olarak tanımlanabilen kültür, hangi amaçla üretildiğine bakılmaksızın üretilen bütün ürünler, araçlar, nesneler üzerinden ele alınmaktadır (Fitcher, 2012, s. 153). Toplamların ve grupların sahip olduğu inançlar, sanat anlayışları, ahlaki ve hukuksal normlar ile deneyimleri kapsayan kültür, bu kadar sınırlayıcı bir biçimde tanımlanamayacak kadar geniş bir kapsamı ifade etmektedir. Toplumun taşımakta olduğu değerler bütünü ve oluşturduğu eserleri içerdiği görülen kültür için hem değer hem de eser olguları önemlidir. Kültür kapsamında yer alan maddi ve manevi unsurların ele

alınmasıyla kültürün boyutlarının anlaşılır hale geleceği belirtilmektedir (Aktan ve Tutar, 2007, s. 3). Toplum tarafından üretilen fiziksel nesneleri kapsayan maddi kültür ve gelenek, değer yargıları, ahlak gibi olguları kapsayan manevi kültür, kültürün temelde yer alan iki boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maddi kültür, insanlar aracılığıyla oluşturulan ve anlamlar atfedilen eserler, mimari, somut nesneleri kapsamaktadır (Thompson, Hickey ve Thompson, 2016, s. 62). Sanat ve beraberinde müzik de maddi kültür öğeleri kapsamına girmektedir. Toplumların içine dahil olduğu değişme süreçleri ve bu süreçte oluşan değişim olgusu perspektifinde kültürü ele alan çalışmalar, maddi kültür unsurlarının geçirdiği değişim süreçlerinin manevi unsurlara göre daha hızlı olduğuna dikkat çekmektedir (Aktan ve Tutar, 2007, s. 3). Maddi kültüre dair yapılan analizler, toplumsal yaşam içinde değer yargılarının oluşumunu, bireysel kimliklerin normlar ekseninde ifade edilmesini ve bireysel ile toplumsal tüketim davranışlarının arka planındaki motivasyon unsurlarını tespit ederek anlam kazandırmaktadır. Dolayısıyla gün geçtikçe daha da artan maddi kültür unsurları, analizler için bir bilgi kaynağı rolü üstlenmektedir (Kuper, 1996, s. 880). Nesneler ve kültürün aslında her zaman bir ilişkisi olduğunu vurgulayan Kien, maddi kültürün fiziksel (maddi) nesnelere kişisel ve toplumsal deneyimler sonucunda bir değer atfetmesi, değiştirip dönüştürmesiyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Kien, 2009, s. 28). Dolayısıyla insan eliyle üretilen nesnelerin yine insanların sahip olduğu değer yargılarından bağımsız bir noktada yer alamayacağı, söz konusu değer yargıları ve beraberinde getirdiği bireysel ve toplumsal kabullere göre düzenlenmesi gerektiği söylenmelidir.

Maddi kültür unsurları, toplumsal yaşamda değer atfedilen nesneler olarak anlam kazanır; çok işlevli olup kültürü taşır, bireysel davranışları destekler ve toplumun ihtiyaçlarına yanıt vererek yaygınlaşır ve sürdürülmesini sağlar (Fitcher, 2012, s. 153). Müzik, bireyler tarafından üretilen ve değer atfedilen bir maddi kültür öğesi olarak, etkileşim, eğlence, duygusal ifade ve kültürel keşif işlevleriyle simge, araç ve taşıt rolünü üstlenmektedir.

Müzik, bireysel ve toplumsal değerlerden kaynaklanan etnolojik bir olgudur; üreten ve dinleyen kültürel kodlara sahiptir. Besteler, insanların davranışlarının bir tezahürüdür ve müziğin felsefesi çözümlenmeden değeri tam anlaşılamaz (Kaplan, 2005, ss. 22-23). Adorno'ya göre müzik, yalnızca seslerin birleşimi değil, zamana bağlı sıralamasıyla dili andıran bir ifadedir. Parçaların bir araya gelişi insani duyguları yansıtır ve müziğin niteliği, bu seslerin güçlü bir biçimde birleşmesiyle ortaya çıkar (Adorno, 2003, s. 320). Müziğin kökenleri ve evrimi incelendiğinde, başlangıçta hayatta kalma açısından kritik bir işlev taşıdığı savunulmaktadır. Toplumsal yaşamda müzik, davranışları teşvik eden, bireyleri bir arada tutan ve toplumsal uyumu sağlayan yapıcı bir rol üstlenir (Elliott, Silverman ve Bowman, 2016, s. 4). Müziğin çağrıştırdığı anlam, birey ve toplum bağlamında şekillenen bir arka plana dayanmaktadır.

Müzik, kültürlere özgü anlam ve mantık taşıyan bir dil olarak değerlendirilmektedir (Durgun, 2015, s. 101). Müziğin icrası ve dinletilmesi ön plana çıkarken, eserler genellikle eğitim ve seslendirme amaçlı kullanılmıştır. Müziğin bağlamını anlamak, toplumu incelemek ve kültürel kodları çözümlmek, müzik üzerine söylem üretmek ve müzikal kimliği irdelemek açısından önem taşımaktadır (Yıldırım ve Koç, 2008, s. 25). Müziği evrensel olarak görmek, kültürel ve toplumsal özgün üretimleri göz ardı eder; duygular ve toplumsal bağlamlar özgünlük içinde değerlendirilmelidir.

Müziğe dair düşünce, duygu ve tutumlar kültürlenme ile başlar; sosyalleşme süreçleri ve edinilen bilgiler aracılığıyla toplumsal aidiyet ve kültürel sembol işlevi kazanır (Yıldırım ve Koç, 2008, s. 27). Bourdieu'nun müzik konusundaki görüşlerine paralel bir noktada bulunan Judith Becker, müziğin aslında bireyin duygusal yaşamıyla ilişkili olduğunu

belirtmekte ve bu ilişkinin arka planını çözümlemeye çalışmaktadır. Herhangi bir topluluk içinde var olan dinleme alışkanlığını (habitus of listening) göz önünde bulundurmanın yararlı olacağını vurgulamaktadır (Rogers, 2021, s. 8). Kültürlenme, sosyalleşme ve müzik bilgisi, Becker'in dinleme alışkanlığıyla etkileşim içindedir; edinilen bilgiler ve beğeniler bireysel duygular üzerinde şekillenerek dinleme alışkanlıklarını etkiler.

Müziğin toplumsal etkileri incelendiğinde, kendi tarihinden soyutlandığı görülmektedir (Gilbert, 2005). Ancak bazı çalışmalar (Lippman, 1994, s. 470), müziğin üstlendiği sosyal işlevlere odaklanmaktadır. DeNora'ya göre, sosyal işlevlerden bağımsız müzik değerlendirmesi eksiktir; gündelik yaşamda müzik, davranışları biçimlendirme ve duyguları yönlendirme gücüne sahiptir (DeNora, 2000, ss. 16–17). DeNora, müziğin doğrudan hayatın kendisiyle değil, yaşamın işleyişi, kuruluşu ve sürdürülmesindeki rolüyle anlam kazandığını, eyleme yansıyan ve çoğu zaman fark edilmeyen bir sosyal gerçeklik olduğunu vurgular (DeNora, 2000, ss. 152–153). Müziğe dair değerlendirmeler genellikle sınırlı kalmaktadır; sosyal işlevleri, yönlendirdiği duygular ve davranışlar gibi tüm etkileşimleri kapsamlı şekilde ele almak gerekir. Müziğin anlamını ortaya çıkaran kültür, değişimle sürekli bir süreç içinde var olur; toplumsal etkileşimlerle şekillenen kültür, sürekli değişen bir olgu olarak değerlendirilebilir (Aktan ve Tutar, 2007, s. 6). Bu bağlamda müzik, kültürle birlikte akıntıya kapılan bir öge olarak ele alınabilir; dolayısıyla müziğin de sürekli aynı kalacağı düşüncesi yanıltıcıdır.

Kültürün temelini, toplumsal yaşam içindeki bireyler arası etkileşimler oluşturur; bireysel davranışlar bu etkileşimlerin yansımasıyla anlam kazanır. Değerler, normlar ve anlamlar sosyalizasyon ve kültürleşme süreçleriyle öğrenilir; gelenekler ve toplumsal kabuller, bireysel ve toplumsal davranışların karmaşıklığını düzenleyerek kültürü oluşturur (Zijderveld, 2013, s. 253). Kültür, her zaman iyiye, doğruya ve güzele erişmenin aracı olarak görülür; biricik ve değişken doğasıyla hem bireye hem de topluma yansır. Bireyler arası ve birey-toplum ilişkisi etkileşimi doğurur; bu etkileşim yaşamın sürekliliğini sağlar. Sembolik etkileşimcilik, müziğin kültürde simge rolünü anlamada önemlidir. DeNora, bu yaklaşımı kullanan araştırmacıların bireylerin müziğe yüklediği anlamları, müzik yaparkenki etkileşimlerini ve sanat olgusunu göz ardı etmelerini eleştirerek bu konunun ihmal edildiğini vurgular (Merrill, 2010, s. 176). Müziğin simge, araç ve keşif işlevleri, sembolik etkileşimcilik kapsamında başlangıçta göz ardı edilse de sonradan önem kazanarak inceleme kapsamına dahil edilmiştir.

Çok boyutlu bir sosyal yapıyı temsil eden müzik, üretilip tüketilen ve dışsal bir gerçeklik olarak varlık gösterir. Tarihsel, kültürel ve toplumsal kaynaklar, müzikteki sembolik öğeleri şekillendirir ve çeşitlendirir (Vannini ve Dennis, 2006, s. 6). Müziğin kültürde bir sembol olarak yer alması, benlik, toplum ve anlam sürecinden doğan estetik bir amacı olduğunu gösterir; ayrıca sosyal bileşenlerin uyumlu eylemleri de müziği biçimlendirir (Vannini ve Dennis, 2006, s. 17). Bu noktada bireylerin eylemleri, etkileşim ağları ve ortaya koyduğu toplumsal-kültürel semboller, sembolik etkileşimcilik çerçevesinde incelenmekte ve anlamları analiz edilmektedir. Kültürel etkileşim de hem bağlamı açıklamak hem de temel değişkenleri görünür kılmak açısından önem taşımaktadır.

Toplumsal yaşamda güçlü bir role sahip olan müzik, sosyal uyum teorisi bağlamında, hem toplumsal hem de bireysel yaşamda kurulan ilişkileri destekleyip sürdürme gücüne sahip olarak öne çıkmaktadır (Elliott vd., 2016, s. 4). Bireylerin farklı ruh hallerine göre yine farklı müzikler dinleme tercihlerine sahip olmaları sembolik etkileşimci teori ile uyumlu olarak değerlendirilmektedir (Rentfrow ve Mcdonald, 2010, s. 689). Sembolik etkileşimcilik, müziğin mikro düzeyde küçük gruplar üzerindeki etkisine odaklanarak, sanatçılar, müzik sektörü ve dinleyici kitlesinin dans biçimlerini, dil kullanımını, söylem tarzını ve şarkının tür içindeki konumunu etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Adorno, müziğin yalnızca bireye ait

değil, aynı zamanda toplumsal yaşamla da bağlantılı olduğunu vurgular. Bireysel tercihler, algılar, düşünceler ve beğeniler toplumsal yaşamı şekillendirirken; değerler, normlar, etkileşimler, sınıf, statü ve roller de müziğin algılanışını belirler. Yani müzikal algı, bireysel odadaki düşünce ve beğeniler üzerinden şekillenir (Akkol, 2018, s. 114). Hem bireysel hem toplumsal etkiler, kültürü oluşturup sürdüren kültürel etkileşimle yaşamın görünümünü şekillendirmektedir. Bu bağlamda müzik de kültürel etkileşimle karşılıklı bir ilişki içindedir. Dolayısıyla kültürün değişim süreçleri ve müziğin geçirdiği evrelerin ele alınması, çalışmanın değerlendirmelerine önemli katkı sağlayacaktır.

POPÜLER KÜLTÜR VE MÜZİK

Kültürün özgün özellikleri, küreselleşmenin getirdiği tartışmalar ve değişimlerden etkilenmiştir. Küreselleşme, toplumlar arasındaki sınırları ortadan kaldırarak bir aynılık hedefi güder; bu hedef doğrudan olmasa da örtülü veya açık eylemlerle gerçekleşebilir. Atasoy, Bilişim Devrimi ile toplumsal yaşamda yaşanan değişikliklerin bireysel yaşamlar açısından da dönüm noktası olduğunu ve benzer sonuçların hem toplumsal hem bireysel düzeyde aynılaşmayı beraberinde getirdiğini vurgulamaktadır (Atasoy, 2007). Kültürel alanı tanımlamada kullanılan nitelikler büyük önem taşımaktadır. Modernleşme ve küreselleşme süreçlerinin ortaya çıkardığı karmaşık ilişki ve etkileşim ağları, farklı sınıflandırmaları zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda öne çıkan sınıflandırmalardan biri popüler kültürdür. Popüler kültür, kimi zaman kitle kültürü ile eşanlamlı kullanılsa da aralarında belirsiz bir sınır olduğu söylenebilir. Bu farkın belirginleştiği alanlardan biri ise müziktir. Dönemsel ilgi gören, herkesin haberdar olduğu, dinlediği veya söylediği müzikler—başka bir ifadeyle “trend” müzik—çoğunlukla kitle kültürüne ait olarak değerlendirilmektedir (Bostancı, 2014, s. 124). Kitleler üzerinden de değerlendirilebilen müzik, genellikle popülerlik öğeleriyle iç içe yer almaktadır. Bu nedenle, müzikte farklılık gösteren ve ayırım yapılması gereken öğelerin varlığı önem kazanmaktadır.

Popüler kültür, değişim süreçlerinden geçerek hayatın ev, sokak, iş yeri, medya, giysi ve yemek gibi birçok alanında görünür hâle gelmiştir. Yerel bir topluluğa ait olmayan popüler kültür, çoğunluğa mal olmuş değerleri, kabulleri ve ürünleri kapsayan geniş bir kültürel alanı ifade eder (Erdoğan, 2001, s. 77). Egemen popüler kültür, folklorik öğelerden ve halk kültüründen beslenmiştir. Bu süreçte folklorik unsurlar ve halk kültürü pratikleri ya dönüştürülmekte ya da sahiplenilerek gasp edilmektedir (Erdoğan, 2001, s. 81). Halk kültürü ve folklorik öğeler, küreselleşme ile değişime uğrayarak evrensel ve ortak potalarda eritilmiştir.

Yerellik ve ulusallık niteliklerine sahip folklorik öğeler ve halk kültürü değerleri, popüler kültürle buluştukça farklı anlamlar kazanır. Birincisi, tutuculukla ilişkilendirilen öğeler kötülenebilir veya eğitimsizliğe atfedilebilir. İkincisi, kapitalizme ters düşen dini kabuller gerici olarak yorumlanır. Üçüncü anlamda, popüler kültürle bütünleşme veya sisteme dahil edilme konusunda direnç varsa, aksi halde öğeler kendi haline bırakılır; uluslararasılaşma durumunda kültürün mücadeleci duruşu veya kapitalist beklentiler ön plana çıkabilir. Dördüncü anlam, halk kültürü ve folklorik öğelerin tamamen göz ardı edilmesi, etkilerinin yok sayılmasıdır. Bu durum, gündelik yaşamda geleneksel kodların değerini yitirmesi ve müzik kültüründe de gözlemlenmektedir (Erdoğan, 2001, s. 84).

Popüler kültür değerleri, yaşam akışındaki öğelere göre değişir ve yenilenme bu sürecin temel özelliğidir. Aynı şarkıların yarattığı bıkkınlık, popüler kültürde sürekli yenilik arayışını gösterir (Erdoğan, 2001, s. 97). Aranjman müzik, eskiyle yeniyi buluşturarak geçmişten yeniden üretir ve kültürel kabulleri dönüştürür. Müzik, bireyin kimliğini, kültürel sembollerini ve davranışlarını yansıtan güçlü bir unsurdur. Birey, çevresinin kültürel kodlarını

benimseyerek kendine özgü kimlik ve aidiyet geliştirir (Yıldırım ve Koç, 2008, s. 94). Bu yönüyle müzik, popüler kültürün gündelik yaşamda kimlik oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Popüler Müzik

Adorno ve Horkheimer'e göre kültür endüstrisi, popüler kültürle birey ve toplumu aynılaştırır; tüketim ve tek tipleşmeyi empoze ederek hayal gücünü ve yaşamı etkiler (Adorno ve Horkheimer, 2014). Kültür endüstrisi, müzikte standartlaşmayı zorunlu kılar. Adorno'ya göre popüler müzik, dinleyici tepkilerini yönlendirerek karakterini ve niteliğini biçimlendirir (Adorno, 1976, s. 29). Popüler müzik çalışmaları, şarkı sözleri ötesinde türlerin olduğu sistemler, toplumsal etkileşimler ve gündelik yaşamla ilişkilerini incelemelidir (Yıldırım ve Koç, 2008, s. 89).

Popüler müzik ve oluşturduğu kültür, belirli olguları içinde barındırmaktadır. Bu olgulara göre popüler müzik:

- Müzik yapmanın, üretmenin, tüketmenin ve düşünmenin bir yoludur.
- Üretilenlerin, gerçekleştirilen eylemlerin ve düşünme biçimlerinin gerektirdiği belirli ekonomik ve teknolojik uygulamalardır.
- Gereken uygulamaların kullanılmasıyla beraber üretilen sesler ve görüntüler bütünüdür (Wall, 2003, s. 2).

Günümüzde popüler müzik, üretim ve tüketim süreçleriyle toplumsal yaşamı ve kültürel değerleri etkiler. Dinleyici etkileşimi, müziğin anlamını belirler (Kalay, 2008, ss. 65–66). Popüler müziğin kültür endüstrisi, dinleyiciyi pasifleştirir; standart ritim ve sözler eleştirel düşünmeyi sınırlayarak alışkanlık hâline gelmesini sağlar (Tan, 2021, s. 149). Kültür endüstrisi ve popüler kültür, müziği sadece sözler bütünü olarak görmekte; anlam, değer ve normlar göz ardı edilmektedir.

ÇALIŞMANIN METODOLOJİSİ

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımını temel alarak tasarlanmış bir derleme çalışmasıdır. Nitel araştırmalar, olguların anlamını sosyal, kültürel ve tarihsel çerçeve içinde derinlemesine anlamlandırmayı amaçlayan esnek araştırma modelleridir (Creswell ve Poth, 2018). Bu kapsamda çalışmada, Türkiye'deki aranjman müziğin kültürel ve toplumsal etkileşim boyutlarını ortaya koymak amacıyla doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, literatürdeki yazılı, görsel veya dijital kaynaklardan elde edilen verilerin sistematik olarak incelenmesine dayanan bir nitel veri toplama tekniğidir (Bowen, 2009).

Araştırma sürecinde, müzik sosyolojisi, kültürel çalışmalar ve popüler müzik alanlarında yayımlanmış çalışmalar taranmıştır. Literatür taraması kapsamında yayımlanan akademik makaleler, kitap bölümleri, lisansüstü tezler incelenmiş, aranjman müziğin kültürel anlam üretimi, kimlik inşası ve popülerleşme dinamikleri üzerine odaklanan çalışmalar değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler içerik çözümlemesiyle belirli temalara ayrılmıştır: “kültürel etkileşim”, “toplumsal dönüşüm”, “popüler kültürün etkisi” ve “müzikal özgünlük” temaları ile ortak göstergeler saptanmıştır. İlgili analiz, müziğin toplumsal yapı, kimlik ve kültür olguları arasındaki mevcut ilişkileri tespit etmeye ve anlamlandırılmasına yönelik nitel bir bağlam oluşturmaktadır (Flick, 2018). Çalışma sadece Türkiye'deki aranjman müzik örnekleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla çalışma kapsamında ampirik veri toplama süreci bulunmamaktadır. Bu sebeple çalışmanın amacı, güncel literatürü bütüncül ve eleştirel bir perspektifle değerlendirmektir.

ARANJMAN MÜZİK VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI

Fransızca kökenli cover kelimesi, anlam ve söyleyiş bakımından İngilizce olup farklı dillerde aynı şekilde kullanılmaktadır. Türkçede karşılığı aranjmandır (TDK, 2022). Temelde

daha önce söylenmiş şarkıların yeniden söylenmesi, uyarlanması veya aranjmanı yapılması popüler şarkıların tekrar işlenmesini kapsar. Bu süreç, orijinal şarkı veya sanatçının yeniden gündeme gelmesini sağlar ve müzik aracılığıyla kurulan etkileşim ağı olarak yorumlanabilir (Ortega, 2021).

Şarkılar, besteci ya söz yazarı bireylerin üretmiş olduğu ürünler olarak karşımıza çıkmaktadır. Aranjman (cover) kaydı yapılan şarkılar aracılığıyla da daha geniş beğeni ağına ulaşabilmeleri mümkündür (Cooper, 2010, s. 43). Başka bir müzisyen ya da müzik grubu tarafından söylenen, icra edilen, kaydedilen ama hali hazırda orijinal sanatçının seslendirdiği haliyle mevcut olan kayıt türüdür (Moorefield, 2010, s. 114; Passman, 2019, s. 254). Aranjman müzik, farklı sanatçıların taklit edildiği ve geniş müzik pratiklerinin parçası olarak karmaşık bir görünüm sergiler; icrası ve algısı çeşitlilik gösterir (Kannen ve Shyminsky, 2019, s. 9). Öte yandan söz yazarı ya da şarkıcı dışında farklı bir sanatçı tarafından yorumlanan şarkının aslında ticari kaygılar sebebiyle kayda alındığını (Kohn ve Kohn, 2002) vurgulayan çalışmalar da mevcuttur.

Cover şarkılar, 1950’li yıllarda Batı’da görünürlük kazanmıştır. Erken dönemde aynı şarkının farklı sanatçılarca seslendirilip aynı anda yayınlanabildiği görülmektedir. Zamanla plak şirketleri bu süreci üstlenmiş ve birden çok sürüm yayımlanmış; şarkı sözleri ve yayıncılar da bundan faydalanmıştır. Cover şarkılar popülerlik kazanmış fakat 1950’lerde Rock’N’Roll şarkılarının güvenli versiyonları gençlerin tepkisini çekmiş ve popüleritesi azalmıştır. 1950–1960’larda birçok sanatçı cover müzik üretmeye devam etmiş, bazı coverlar orijinalinden daha popüler olmuştur. Cover müziğin popüler müzik kapsamında önemli bir parça olarak değerlendirildiği görülmektedir. Yine buna ek olarak uzun yıllardır varlığını ve sürekliliğini korumasının yanında müzik sektöründe de güçlü bir yer edindiği de söylenebilmektedir (“What Is a Cover Song? A Brief History of Cover Songs”, 2021).

1950’li yıllarda popüler müzik listeleri, dönemin kültürel dönüşümünü yansıtan önemli göstergelerden biri olarak değerlendirilmektedir (İlslan, 2023). Genişleyen dinleyici kitlesi ve beraberindeki değişen beğeni duyguları, yeni sanatçıların sahneye çıkması hususunda destekleyici bir rol üstlenmiştir. Teknolojik gelişmeler ile küreselleşmenin etkisiyle birlikte müzik sektörü köklü bir değişim yaşamıştır. Yaşanan bu köklü değişim geleneksel ve yeni kuşak müzisyenlerin aynı üretim alanında buluşmasına aracılık etmiştir. Kültürel değişim sürecinde bireysel ve toplumsal alışkanlıklar sürerken, yeniliğe direnç gösteren bireyler de vardı. Toplumun alışkanlık haline getirdiği şarkılar ve melodiler değiştiğinde kitlesel dikkat çekti. Popüler müzik, bu süreçte hem bireysel hem toplumsal etkileşimleri şekillendirdi (Cooper, 2010, s. 48). Popüler kültür ve müzik kabulleri, kitlesel etkilenmede belirleyicidir. Yeniliklere direnç gösteren dinleme alışkanlıkları, popüler kültürle çelişir; bu çalışma cover müzik üzerinden çelişkiyi incelemektedir.

Popüler şarkıların farklı dillere çevirilerinin yapılması, yeniden düzenlenmesi ve bu noktada üstlendikleri roller, aranjman müziğin ortaya çıkış süreci üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Franzon (2008, s. 376), cover şarkılar adına beş farklı yaklaşım tanımlamıştır: şarkıyı mevcut haliyle bırakmak, şarkının sözlerini çevirip müziğin mevcut halini korumak, yeni şarkı sözleri yazarak müziği de buna göre uyarlamak, çeviri sözlere uygun bir şekilde müziği yeniden düzenlemek ve çeviri sözleri orijinal müziğe uyarlamak. İlgili yaklaşımların bulunduğu ortak nokta mevcut bir şarkının bir anlamda yeniden yorumlanma sürecine dahil edilmesidir.

Orijinal versiyonlardan sorumlu olmayan müzisyenler tarafından sunulan aranjman (cover) müzik, performans, kayıt, ticari kaygı ve özgünlük açısından tartışmalıdır. 1940-50’lerde birçok sanatçının repertuvarında cover müzik öne çıkmış, sektörde rekabet içinde popüler şarkıların cover versiyonları farklı hedeflere ulaşmayı sağlamıştır (Shuker, 2016, s.

104). Bu durum, düşünölen ile uygulanan arasındaki bir müzik türü olarak yorumlanabilir. 1960'lı yıllarda Türkiye'de siyasal olay ve hareketler iç ve dış faktörlerle şekillenmiş, sosyal ve kültürel etkiler müziğe yansımıştır. Bu dönemde popüler müziğe yeni standart sunan aranjman müzik ortaya çıkmıştır (Durgun, 2015, s. 97). 1960'lı yıllarda pop müzik temsilciliklerinde belirgin bir artış görölmektedir. Bazı sanatçılar yabancı şarkıları çevirirken, bazıları müziği değıştirmeden söz eklemekte veya kendi söz-müziğini üretmektedir (Yurga, 2002, s. 77). Temelde yapılan işlemlerin hepsi cover müziği ve gerekliliklerini karşılamaktadır.

Türkiye'de icra edilen popüler müzikte farklı milletlerin izleri ve etkileri olduğunu söylemek mümkündür. Bu milletler arasında yer alan Yunan, Arnavut, Ermeni, Polonya, Azeri, Roman ve Yahudi etnik biçemlerinin yanı sıra Batı etkisi olduğunu da unutulmaması gerekmektedir (Goldsmith ve Fonseca, 2018, s. 715). Franzon'un yaptığı orijinal şarkılar aranjman seçenekleri özelinde düşünöldüğünde Türkiye'deki aranjman şarkıların yeni yazılan şarkı sözleriyle donatıldığı ve müziğinin de uyarlandığı görölmektedir. Türkiye'deki şarkılarda izlenen temel strateji, şarkının var olduğu kültürde özgün olan müziğe dair yeni sözler oluşturmak ve ona göre revize etmektir. Buradan hareketle aslında Franzon'un yapmış olduğu seçenek analizinin Türkiye için geçerli olmadığı görölmektedir. Türkiye'deki yansımaları özelinde yapılan değıerlendirmeler incelendiğinde bu saptamaların doğruluğu görölmektedir (Bkz. Khoshsaligheh, 2023, s. 177).

1960'ların başında Türkiye'de etkisini göstermeye başlayan aranjman müzik, yaklaşık on yıllık bir süreç sonunda 1970'lerde Anadolu Pop/Rock akımına yerini bırakmıştır. Bu dönemde aranjman müzik; Türkçe pop, hafif Türk müziği, Türkçe sözlü hafif Batı müziği gibi isimlerle anılmıştır. Ancak bu adlandırmalar yalnızca yabancı şarkıların Türkçeleştirilmesini ifade ettiğinden revizyonları da kapsayan "aranjman" kavramı benimsenmiştir (Wikipedia, 2022). Türkiye'de aranjman müzik, başlangıçta Batı'daki biçimiyle, özgünlükten uzak bir şekilde ve toplumsal uygunluk gözetilmeden uygulanmıştır. Türkiye'deki aranjman müzik sektöründe iki etki öne çıkmaktadır. Dinleyici odaklı popüler kültür ürünleri ve ekonomik/toplumsal kaygılarla şirketlerce üretilenler. Kültürlerarası iletişim ve psiko-sosyal yapı şarkıları şekillendirirken toplumun özgün değıerleri trendleri belirlemektedir (Hava ve Yıldırım, 2016, s. 23).

Aranjman müziğın Türkiye'de geçirdiğı tarihsel sürecin kronolojik olarak incelenmesi konunun anlaşılır hale getirilmesi noktasında önemlidir. 1960'lı yıllara kadar, Türkiye'de mevcut olan pop şarkılar kendi dilleri özelinde söylenmektedir. Bu diller; Fransızca, İtalyanca, İngilizce ve İspanyolcadır. 1961'de Fecri Ebcioğlu, Bob Azzam'a ait olan C'est écrit dans le Ciel şarkısını Türkçe sözlerle revize etmiş ve "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" şeklinde Türkçe müzik sektöründe yer edinmesini sağlamıştır. Bu şarkıyı İlham Gencer'e söyletmesiyle de aranjman müziğın Türkiye'deki miladı başlamıştır. Şarkının gerek müzik sektöründe gerekse de dinleyiciler tarafından büyük beğeniyle karşılanması aranjman müziğın sürdürülebilirliğini sağlamıştır. Devamında Sezen Cumhuri Önal'ın da bu sektörde yerini almasıyla birçok şarkı Türkçeye çevrilmiş ve plaklar halinde piyasaya sunulmuştur. Ajda Pekkan, Ertan Anapa, Alpay gibi isimler de bu dönemde ün kazananlar arasında yer almaktadır. Dinleyiciler tarafından sunulan talebin farkına varan farklı ölkelerdeki söz yazarları, Türkiye'de kendi bestelerine Türkçe sözler yazdırma talebinde bulunmuşlardır. Hatta Avrupa'dan gelen şarkıcıların şarkılarını Türkçe söylerken ifadelerinde oluşan "kırık" olma hali Türk sanatçılara da yansımıştır. Salvatore Adamo'nun, Fecri Ebcioğlu tarafından hazırlanan "Her Yerde Kar Var" aranjmanını yorumlarken kullandığı Türkçe, Ajda Pekkan tarafından aynı şekilde yorumlanmıştır. Aranjman müziğın öncülerinden olan Fecri Ebcioğlu ve Sezen Cumhuri Önal'a ilerleyen süreçlerde Fikret Şeneş, Ölkü Aker, Norary Demirci de eşlik etmiştir. Bu aranjman müziklerin oluşturduğu etki orijinal hallerinden daha fazla

satıldığı düşünüldüğünde anlaşılır hale gelmektedir (Wikipedia, 2022). 1950 ve 1980 yılları arasında geçen süreç aranjman müzik için zirve dönemler olarak görülmekte ve bu dönemde görünür olan sosyal, ekonomik, siyasi sebepler irdelenmektedir. Türk toplumunun tarihsel ve sosyal geçmişi ele alındığında hazırlanan aranjman müziklerin aslında dönem özelinde yaygın olan ideolojilerden, kabullerden, deneyimlerden etkilendiği görülmektedir. Bazı şarkılar özelinde var olan temaların, içeriklerin ve müzik kalıplarının da aslında toplumun bir fotoğrafını sunduğunu söylemek doğru olacaktır. Toplumsal kabuller ve kültürel yapı aranjmanların anlaşılır hale getirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Hava ve Yıldırım, 2016, s. 33).

İlk Türkçe pop denemeleri olarak değerlendirilmesi mümkün olan aranjman müzik, The Beatles, Elvis Presley gibi ünlü şarkıcı ve grupların şarkıları Türkiye’de şarkıcı ve gruplar tarafından söylenmeye başlamıştır. Dolayısıyla sahnede icra edilen dansların (Ça-Ça, Twist vs.) da Türkiye’de görünür hale gelmesi sağlanmıştır. Yapılan çeviri müzikler özelinde yürütülen aranjman müzik sektörü içinde yerli müzikler de yeniden güncel bir konu haline gelmiştir. Tülay German tarafından seslendirilen Burçak Tarlası türküsü de yerli aranjman müzik için bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Geçmiş ve bugün ya da eski ve yeni arasında oluşan müzikal dönüşüme dair çizilen sınırlar ve beraberinde sunulan içerikler de bu ilişkiler özelinde belirlenmiştir (Erdoğan, 2019, s. 107–108). 1960’lı yılların sonu ve yine 1970’li yılların başındaki yıllarda Türkiye’de popüler müzik başka bir ifadeyle de Anadolu pop müziğine farklı bir imaj ve yön kazandıran Barış Manço, müzik çalışmalarını bir süre Fransa ve Belçika’da devam ettirmiştir. Yurt dışında devam ettirdiği müzik hayatında edindiği deneyimlerle beraber “Dağlar Dağlar” şarkısını popüler müzik kültürüne kazandırmış, müzik sektörünün yönünü Batı’dan Türkiye’ye çevrilmesine öncülük etmiştir. Barış Manço üretilen aranjman müzikler aracılığıyla aslında Türk popüler müziğin yerinde sayacağını herhangi bir ilerleme kaydedemeyeceğini belirtmektedir. Aranjman müzik sektörüne karşı aslında bir tepki olarak Barış Manço’nun varlığı belirtilebilmektedir. Kültür içinde büyük bir yeri olan, uzun yıllardır süren ozanlık geleneğinin de tekrar canlanması, popüler müzik sektörü içinde yer edinebilmesini de sağlamıştır (Erdoğan, 2019, s. 115). Aranjman (cover) müzik, popüler müziğin üretim sürecinden doğan ve bağlamsal anlamlarıyla değerlendirilen bir türdür. Yeniden icra edilecek şarkıların seçimi, kültürel ve toplumsal anlamlar taşır. Aranjman müzik, sadece müzikal içerikle değil toplumsal biçimler, politikalar ve kültürel kabullerle de ilişkilidir (Schiffer, 2010, s. 77). Türkiye’de Türkçe aranjmanların yaygınlaşması, bu sınırların aşıldığını göstermektedir.

TÜRKİYE’DE ARANJMAN MÜZİK VE KÜLTÜR ETKİLEŞİMİNİN BAĞI

Küreselleşme ve popüler kültürün tüketim odaklı etkiler, Türkiye’nin toplumsal yapısında farklı dönüşümlere yol açmıştır (Şahin, 2005). Müzik, bu süreçte toplumun değişimlere uyum sağlamasında önemli bir araç olmuştur. 1950’lerden itibaren müzikteki dönüşüm, komşuluk ve mahalle kültürü gibi gündelik yaşam pratiklerine de yansımıştır. Küreselleşme, ekonomik ve kültürel tek tipleşmeyi beraberinde getirmiştir. Arabesk müziğin yerini popüler müzik almıştır. Bireyler, toplumsal çatışmalardan uzaklaşmak için müziği bir kaçış ve uyum aracı olarak kullanmıştır (Kalay, 2008, ss. 69–71). Müzik dinleme bireysel bir tercih olsa da sosyalleşmeden bağımsız değildir. Toplumsal normlar ve değerler müzik algısını biçimlendirir. Küreselleşme ve teknoloji, müzik üretim ve dinleme pratiklerini sürekli dönüştürmektedir (Sağır ve Öztürk, 2015, s. 151).

Türkiye’de müzik piyasasının hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci içine girmesi şaşırtıcı bir gerçek olarak ifade edilse de bu değişim ve dönüşüm süreçlerinin arka planında nedensellik odaklı temeller yer almaktadır (Özkurt, 2019). Bu temellerden ilki, 1970’li yıllarda lüks olarak nitelendirilen ve herkesin erişim sağlayamadığı teybin sayılı kişinin erişimiyle sınırlı olmasıdır. Müzik etkileşimini sürdürmek isteyen kişilerin evinde bulunan

plaklar ve çalınan pikaplar üzerinden sınırlı bir etkileşim ağı sürdürülmekteydi. Walkman ve kasetçalarının 1985 yılından itibaren yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. İkinci bir temel olarak karşımıza özel televizyon ve radyo kanallarının oluşması, yaşama dahil olması ile beraber oluşan müzik ihtiyacının karşılanması talebi çıkmaktadır. En önemli temel olarak görülen üçüncü etken ise, müzik piyasası içinde müzik eleştirmeni sayısının azlığı olarak ifade edilmektedir (Yurga, 2002, ss. 8–9).

Müzik, kültürler arası bir bağlantı noktası, köprü niteliği taşımaktadır (Cook, 2000). Aynı zamanda kültürler arası paylaşımda bulunmanın ve bağlantı kurmanın da bir aracı olarak da değerlendirilmektedir (English, 2022, s. 233). Müziğin bireysel ve toplumsal kimliklerin oluşturulması süreçlerinde kültürel bir kaynak olarak kullanılmasının yanında bir güçlenme olgusu olarak da rol aldığı yapılan tespitler arasındadır (Duman, 2024). Ortak bir paydada anlaşılır hale getirilen bir mesaj şeklinde bireylere aktarımı, bireyler arası iletişimi; kolay, güçlü ve sürdürülebilir hale getirmesi farklı ve yeni kültürel ortamlardaki uyum süreçlerini, yeni kültürel kabullere karşı kabullenışı kolaylaştırdığı söylenebilmektedir. Müziğin nesiller arasındaki ilişkiler özelinde farklı nitelikler taşıdığı da yine yapılan çalışmalarda tespitlerdendir (Woody ve Fraser, 2019; Özenç-Ira ve Gültekin, 2023). Müzik kimi zaman bir çatışma kimi zaman da bir bağ kurma aracı şeklinde görünür olmaktadır (Bennett, 2013, ss. 220–221). Bireylerin içinde bulunduğu duygu durumları, yaşanan problemler, üretilen veya üretilmeyen çözümler, toplumsal normlar, kültürel değerler gibi olgular müziğin çatışma ya da bağ kurma niteliği kazanması noktasında yol açan faktörlerdir.

Aranjman müziğin Türk müziği olarak görülmesine karşı çıkan Barış Manço, geleneksel halk müziğiyle popüler müziği birleştirme çabasıyla Türk popüler müziğine önemli katkılar sunmuştur. Dede Korkut, Mevlana, Pir Sultan ve Hacı Bektaş Veli gibi kültürel figürlerin izleri, onun şarkılarında belirgin biçimde yer almaktadır (Erdoğan, 2019, s. 115). Manço, Türk kültür değerlerini müziğe yansıtarak kültürel özgünlüğünün korunmasını ve kültürel etkileşimin zarar vermemesini amaçlamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Türkiye’de aranjman müzik örneği üzerinden kültür, popüler müzik ve toplumsal yapı arasındaki etkileşimi sosyolojik bir perspektiften değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, müziğin sadece bir sanat biçimi değil aynı zamanda kültürel kimliklerin, toplumsal değişimlerin ve duygusal yönelimlerin yansıdığı çok katmanlı bir toplumsal pratik olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda, kültürün durağan bir yapıdan ziyade sürekli dönüşüm ve etkileşim içinde bulunan dinamik bir süreç olduğu, müziğin ise bu dönüşümün hem bir ürünü hem de taşıyıcısı olarak rol üstlendiği tespit edilmiştir. aranjman müzik, bu bağlamda Türkiye’de modernleşme, küreselleşme ve yerellik arasındaki gerilimleri görünür kılan önemli bir kültürel ifade biçimi olarak değerlendirilebilir.

1960’larda Batı’dan gelen melodilerin Türkçe sözlerle beraber yeniden yorumlanmasıyla ortaya çıkan aranjman müzik akımı müzikal bir uyarılma sürecidir. Yine buna ek olarak kültürel bir müzakere alanı olarak da yorumlanması mümkündür. Bahsi geçen süreç içinde Batı’nın müzik kalıplarıyla yerel dil ve estetik öğeler arasında sağlanan denge hali, Türkiye’ye özgü bir popüler müzik anlayışının oluşmasına ve gelişmesine olanak tanımıştır. Böylelikle aranjman müzik, modernleşme eğilimlerini ve yereli kimlik arayışlarını ortak bir potada eritebilmiştir.

Popüler kültürün yön vermiş olduğu aranjman müzik, toplumsal sınıflar, kuşaklar ve farklı kültürel gruplar arasında buluşulabilecek ortak bir iletişim zemini sağlamıştır. Söz konusu müzik türü, bireylerin kimliklerini, duygusal eğilimlerini ve toplumsal yaşama aidiyet biçimlerini görünür hale getirmelerinin yolunu açmıştır. Aranjman müziğin, modernleşme süreci içinde Batılılaşma ve gelenekler arasında kurmuş olduğu denge olgusu, müziğin

Türkiye özelinde sosyolojik perspektiften değerlendirildiğinde önemli bir kültürel taşıyıcı işlevi üstlendiğini kanıtlamaktadır.

Aranjman müzik, Türkiye özelinde ele alındığında popüler kültürün bir ürünü olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Fakat bunun yanında popüler kültür üzerinde aranjman müziğin belirleyici ve yönlendirici bir etkisi olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Bu sebeple toplumsal değer olgularının yeniden üretim sürecine dahil edildiği, bireylerin sahip olduğu kimliklerin yeniden kurgulandığı ve duygusal deneyimlerin de şekil aldığı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Müziğin kültürel bir ifade aracı olma rolü, birey ve toplum arasında kurulan iletişim ve etkileşimi görünür hale getirmektedir. Bu da kültürel melezliğe ve yaratıcılığa yansıma alanı oluşturmaktadır.

Bu çalışma kapsamında aranjman müziğin, Türkiye'deki toplumsal ve kültürel etkilerine odaklanılmıştır. İlgili konuların derinlemesine değerlendirilmesi adına kavramsal çerçeveler oluşturulmuş ve bu doğrultuda çalışma yürütülmüştür. Fakat müziğin geçirmiş olduğu kültürel dönüşümler göz önünde bulundurulduğunda gelecek çalışmalarda ilgili konunun daha ayrıntılı olarak ele alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Aranjman müziğin tek bir kuşağa indirgenemeyecek kadar kapsamlı bir olgu olduğu göz önünde bulundurulduğunda farklı kuşaklar özelinde algılanma düzeylerini ölçebilecek saha çalışmaları alana önemli katkı sağlayacaktır. Yine çevrimiçi platformlarda üretim döngüsüne dahil edilen aranjman müzik örneklerinin kültürel olarak dolaşımını izlemek, üstlenmiş olduğu işlevleri anlamlandırma noktasına ışık tutacaktır. Yine müzik sosyolojisi, medya araştırmaları ve kültürel çalışmaları bir araya getirecek disiplinlerarası çalışmaların, bütüncül bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir. Son olarak müzik politikaları ve kültürel miras perspektifinden aranjman müziğin korunması ve arşivlenmesine yönelik akademik ve kurumsal girişimlerin teşvik edilmesi, Türkiye'nin müzik kültürüne ilişkin kolektif belleğin güçlendirilmesi açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Adorno, T. W. (1976). *Introduction to the sociology of music*. New York: The Seabury Press.
- Adorno, T. W. (1978). *On the fetish-character of music and the regression of listening*, “the culture industry”. *The Essential Frankfurt School Reader* içinde. A. Arato ve E. Gebhardt (Ed.). New York: The Continuum Publishing.
- Adorno, T. W. (2003). Müzik ve dil. *Cogito*, 36. (Çev. Bülent O. Doğan), 320–324.
- Adorno, T. W. ve Horkheimer, M. (2014). *Aydınlanmanın diyalektiği*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Akkol, M. L. (2018). Müzik sosyolojisinde T. W. Adorno’nun yeri. *Alternatif Politika*, 10(1), 111-130.
- Aktan, C. C. ve Tutar, H. (2007). Bir Sosyal sabit sermaye olarak kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, 6(20), 1-12.
- Atasoy, F. (2007). Kùltürler üzerinde bilişim devriminin etkileri. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 163-178.
- Bennett, A. (2013). *Kùltür ve gündelik hayat*. (U. Y. Nagehan Tokdoğan, Şenel, Burcu, Kara, Ed.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Bostancı, N. (2014). Toplum ve kültür. İ. Sezai (Ed.), *Sosyolojiye Giriş* içinde (5. Baskı., ss. 106–132). İstanbul: Beta Basım.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Cereci, S. (2015). Cultural change from traditional culture to popular culture in Turkey: Television factor. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 1(1), 9-18.
- Cook, N. (2000). *Music: A very short introduction*. Oxford: OUP Oxford.
- Cooper, B. L. (2010). Charting cultural change, 1953-57: Song assimilation through cover recording. G. Plasketes (Ed.), *Play it Again: Cover Songs in Popular Music* içinde (ss. 43-76). England: Ashgate Publishing.
- Creswell, J. W. ve Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4. Baskı). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Cusic, D. (2005). In defense of cover songs. *Popular Music and Society*, 28(2), 171-177.
- DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. Ithaca: Cornell University Press.
- Duman, N. (2024). Exploring musical identity development: Perspectives of Stage theory, self-determination theory, and lifespan approach. *Balkan Müzik ve Sanat Dergisi*, 6(2), 1-13.
- Durgun, Ş. (2015). *Türkiye’de devletçi gelenek ve müzik*. Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Elliott, David J., Silverman, M. ve Bowman, W. D. (2016). Artistic citizenship. David James Elliott, M. Silverman ve W. D. Bowman (Ed.), *Artistic citizenship: Artistry, Social Responsibility, and Ethical Praxis* içinde (ss. 3–21). Oxford: Oxford University Press.
- English, H. J. (2022). Empowering Ensembles music and world-building past and present. R. Timmers, F. Bailes ve H. Daffern (Ed.), *Together in Music: Coordination, Expression, Participation* içinde (ss. 227–235). Oxford: Oxford University Press.
- Erdoğan, G. (2019). Türk popüler müzik tarihinde Barış Manço’nun yeri ve önemi (1960-1980). *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 105–117. doi:10.31463/aicusbed.529782
- Erdoğan, İ. (2001). Popüler kültürde gasp ve popülerlerin gayri meşrûluğu. *Doğu Batı*, 4(15), 69–100.
- Fitcher, J. H. (2012). *Sosyoloji nedir*. (N. Çelebi Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Flick, U. (2018). *An introduction to qualitative research* (6. Baskı). London: SAGE Publications.
- Franzon, J. (2008). No choices in song translation singability in print, subtitles and sung performance. *The Translator*, 14(2), 373–399.

doi:<https://doi.org/10.1080/13556509.2008.10799263>

- Gilbert, S. (2005). Music as historical source: Social history and musical texts. *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, 36(1), 117–134.
- Goldsmith, M. U. D. ve Fonseca, A. J. (2018). *Hip Hop around the world: An encyclopedia*. California: ABC-CLIO.
- Hava, Z. H. ve Yıldırım, E. (2016). Aranjman in Turkey: The lyricist as translator. *International Journal of Media Culture and Literature*, 2(3), 25–40.
- İlaslan, S. (2023). Radyo ve popüler müzik: 1950-1970 yılları arası dönemde Türkiye’de pop müziğin gelişimi ve radyo yayıncılığı. *Etkileşim*, 11, 68–93.
- Kalay, A. (2008). *Müziğin görseelliği*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Kannen, V. ve Shyminsky, N. (2019). *The spaces and places of Canadian popular culture*. Canada: Canadian Scholars’ Press.
- Kaplan, A. (2005). *Kültürel müzikoloji*. Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Khoshsaligheh, M. (2023). Book review: *Song translation: Lyrics in Contexts*. *Translation & Interpreting Studies*, 18(2), 177-180.
- Kien, G. (2009). Actor-network theory: Translation as material culture. P. Vannini (Ed.), *Material Culture and Technology in Everyday Life: Ethnographic Approaches* içinde . Bern: Peter Lang Publishing.
- Kohn, A. ve Kohn, B. (2002). *Kohn on music licensing*. New York: Bob Kohn.
- Kuper, A. (1996). *The social science encyclopedia*. United Kingdom: Taylor & Francis.
- Lippman, E. A. (1994). The sociology of music. *A History of Western Musical Aesthetics* içinde . Nebraska: University of Nebraska Press.
- Merrill, J. B. (2010). Introduction: Music in (inter)action. N. K. Denzin (Ed.), *Studies in Symbolic Interaction* içinde . England: Emerald Group Publishing.
- Moorefield, V. (2010). *The producer as composer: Shaping the sounds of popular music*. Massachusetts: MIT Press.
- Ortega, J. L. (2021). Cover versions as an impact indicator in popular music: A quantitative network analysis. *PLoS One*, 16(4). doi:<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250212>
- Özenç-Ira, G. ve Gültekin, M. (2023). *Making interdisciplinary connections through music: A systematic review of studies in general schooling context in Turkey*. *International Journal of Music Education*, 41(4).
- Özkurt, Ö. (2019). *Music industry in the digital age: A research on the effects of digitalization in turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Passman, D. S. (2019). *All you need to know about the music business*. New York: Simon and Schuster.
- Rentfrow, P. J. ve McDonald, J. A. (2010). Preference, Personality, and emotion. *Handbook of music and emotion theory, research, applications* içinde (ss. 669–696). Oxford: Oxford University Press.
- Rogers, J. C. (2021). *Introduction. resonant recoveries: French music and trauma between the world wars*. Oxford: Oxford University Press.
- Sağır, A. ve Öztürk, B. (2015). Sosyolojik Bağlamda müzik ve kimlik: Karabük Üniversitesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121–154.
- Schiffer, S. (2010). The Cover song as historiography, marker of ideological transformation. G. Plasketes (Ed.), *Play it Again: Cover Songs in Popular Music* içinde (ss. 77-98). England: Ashgate Publications.
- Shuker, R. (2016). *Understanding popular music culture* (5. Baskı). New York: Routledge.
- Şahin, M. Cem. (2005). *Türkiye’de gençliğin toplumsal kimliği ve popüler tüketim kültürü*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(2), 157-181.
- Tan, M. (2021). Kültür endüstrisi bağlamında popüler Türk müziği. *Avrasya Sosyal ve*

- Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 8(2), 144–159.
- TDK. (2022). Aranjman. *Türk Dil Kurumu*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Thompson, W. E., Hickey, J. V. ve Thompson, M. L. (2016). *Society in focus: An introduction to sociology*. Maryland: Rowman & Littlefield.
- Vannini, P. ve Dennis, W. (2006). Symbolic interaction as music: The esthetic constitution of meaning, self, and society. *Symbolic Interaction*, 29(1), 5–18.
- Wall, T. (2003). *Studying popular music culture studying the media*. London: Arnold Publishers.
- What Is a Cover Song? A Brief History of Cover Songs. (2021). *MasterClass*. <https://www.masterclass.com/articles/cover-song-music-guide> adresinden erişildi.
- Wikipedia. (2022). Aranjman. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Aranjman> adresinden erişildi.
- Woody, R. H. ve Fraser, A. (2019). *Musical identities of older adults are not easily changed: an exploratory study*. *Music Education Research*, 21(3), 315-330.
- Yıldırım, V. ve Koç, T. (2008). *Müzik felsefesine giriş*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yurga, C. (2002). *20. yüzyılda Türkiye’de popüler müzikler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Zijderveld, A. C. (2013). *Kültür sosyolojisi*. (Kadir Canatan (Çev. Ed.)). İstanbul: Açılım Kitap.